

Børre St. Børresen
Austertanaveien 4403
9845 TANA

Hørings svar – NOU 2022:8 Ny minerallov

LOVENS FORMÅL MÅ SIKRE LEGITIMITET OG MOTIVASJON FOR LOKALSAMFUNNETS BIDRAG TIL MINERALUTVINNING

(Kort om min bakgrunn; har vært fylkespolitiker i Finnmark 1983 -1999, kommunestyrerepr. i Tana fra 1979 -2010, 2019-d.d. Har vært registrert i samemanttallet siden 1989 Har også en kortere periode som ansatt i firma basert på mineralutnyttelse i min hjembygd).

Mitt utgangspunkt er at mineraler er en ikke-fornybar ressurs som skal brukes til menneskehetens beste, og at regioner/kommuner/steder der mineraler utvinnes skal ha en fordel av dette.

Jeg støtter derfor lovens formålsparagraf.

Den nye mineralloven foreslår å gi kommunen mye større ansvar som planmyndighet. Bl.a. er det foreslått at det skal foreligge godkjent kommuneplan/arealplan som omfatter interessante områder for mineralutvinning. Dette er positivt!

Kommuner må motiveres til å sikre slike arealer for utvinning og kommersiell utnyttelse. Det kan gjøres bl.a. gjennom deres andel av et vederlag.

Mange kommuner har et flertall av samer, de fleste har det ikke. For Finnmark utgjør samer en betydelig andel, men ikke alle.

Utvalgets forslag til urfolksvederlag er ment å bøte på situasjonen for de som lider et ikke-økonomisk tap av mineralaktiviteter. Det er likevel uforståelig at vederlaget foreslås **avgrenset og fordelt mellom Sametinget og reindriftssiidaer.**

Det er minst tre grunner for å **ikke** ende med en slik fordeling:

1) Sametinget er forvaltningsorgan uten myndighet til å vedta kommuneplan/arealplan.

Sametinget er riktignok et folkevalgt organ, men har et avgrenset antall velgere. De (vi) er heller ikke tilknyttet et avgrenset geografisk område. Sametinget har ingen myndighet etter Plan- og bygningsloven slik kommuner har. Sametinget representerer heller ikke hele befolkningen i verken kommuner, fylker eller land.

Sametinget er et offentlig forvaltningsorgan som får sine budsjetttrammer vedtatt av Stortinget. Det er ingen som foreslår at kommuner, fylkeskommuner eller Stortingets økonomi skal avgjøres av et «vederlag for mineralressurser.

Det blir vanskelig å skape tillit og legitimitet til Sametinget om øvrige folkevalgte organ i Finnmark skal oppleve at deres innsats for mineralutvinning straffes. Hvis ikke vederlaget

tilfaller kommunen svekkes også de folkevalgtes motivasjon for å oppfylle lovens formål.

2) I Finnmark har vi et felles grunneierskap organisert gjennom FEFO som felles grunneier for hele befolkningen. FEFO må ikke svekkes.

FEFO mottar vederlag fra ulik bruk av naturen, inkludert mineralutvinning. Hovedparten av inntektene pløyes tilbake til innbyggerne i alle deler av Finnmark.

FEFO er politisk styrt ved at fylkestinget og sametinget velger sine representanter til styret. Hvert organ har sin leder for perioder á 2 år.

Å sterkt redusere vederlaget mineralressursene utgjør vil ikke bare svekke FEFO. Det vil forsterke konflikten mellom ytterpunktene i synet på Sametinget.

Et budskap mot dagens Sameting er nettopp at vi som tilhører den samiske befolkningen har eksklusive rettigheter som innbyggere. En slik ytterligere polarisering MÅ unngås, noe som er statens ansvar gjennom Mineral-lov og forskrift.

3) En fordeling av vederlaget på reindrifta må begrunnes i at det kun er denne næringa som får ulempene ved mineralnæring.

Store deler av Finnmark har mineraler i berggrunnen. De fleste store mineralressurser er dekket av fjell med minimale beiteressurser. Der det er beiteforhold, kan disse brukes av ulike primærnæringer som reindrift og jordbruk. Også sau beiter der rein beiter. Bør også sauennæringa få sin andel? Eller skal «urbefolkning» knyttes til reindrift? Også i reindrifta arbeider det folk som ikke er etniske samer.

Hva skal være kriteriet for å motta vederlag som næringsutøver?
Etnisitet ? Språk? Næringsform?

Dette kontrollspørsmålet bør stilles:

Hvorfor skal ikke en etnisk samisk sauebonde få vederlag av mineralnæringa dersom en ikke-etnisk dreng i en siida kan få det?

Felles svar på pkt 1-3 overfor kan være;

Vederlaget fra mineralnæringa skal i Finnmark fordeles mellom FEFO og de kommuner der mineralvirksomhet skjer med fordeling 50/50.

Gevinst:

- mindre polarisering mellom næringer og folkegrupper
- økt tillit til Sametinget som forvaltningsorgan
- eiendomsforholdene i Finnmark som skal behandle alle finnmarkinger som likeverdige forvaltes gjennom grunneier FEFO med repr. fra Sameting og fylkesting
- økt lokal legitimitet og engasjement i kommuner for å kunne oppfylle minerallovens formål